ECLI:LV:AT:2019:0705.A420204717.11.S
Lieta Nr. A420204717, SKA-978/2019
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
SPRIEDUMS
Rīgā 2019.gada 5.jūlijā

Tiesa šādā sastāvā: senatori Dace Mita, Normunds Salenieks, Līvija Slica

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par Finanšu ministrijas 2017.gada 17.marta lēmuma Nr. 12-34/24 atcelšanu, mantisko zaudējumu, personiskā un morālā kaitējuma atlīdzināšanu, sakarā ar /pers. A/ kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2018.gada 20.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Finanšu ministrijas (turpmāk – ministrija) lēmumu pieteicējam Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – dienests) Personālvadības pārvaldes direktora vietniekam /pers. A/ par Valsts civildienesta ierēdņu disciplināratbildības likuma (turpmāk – Disciplināratbildības likums) 36.panta pirmajā un otrajā daļā minētajiem pārkāpumiem piemēroti disciplinārsodi: mēnešalgas samazināšana uz vienu gadu, ieturot 20 % no mēnešalgas, un atbrīvošana no amata. Kā galīgais disciplinārsods noteikts atbrīvošana no amata. Disciplinārsodi pieteicējam piemēroti par ierobežotas pieejamības informācijas vākšanu un saglabāšanu personīgiem nolūkiem par deviņu dienesta darbinieku privāto dzīvi no pieteicējam dienesta pienākumu pildīšanai piešķirtās datu bāzes, kā arī par apmelojošu un nepatiesu informāciju saturošu iesniegumu sagatavošanu un nosūtīšanu muitas amatpersonu kolektīvā vārdā un laikraksta „Kurzemnieks" žurnālistes
/pers. B/ vārdā.

[2] Pieteicējs vērsās tiesā ar pieteikumu par ministrijas lēmuma atcelšanu, kā arī mantisko zaudējumu, personiskā un morālā kaitējuma atlīdzināšanu.

[3] Administratīvā rajona tiesa ar 2018.gada 3.aprīļa spriedumu atcēla ministrijas lēmumu ar pieņemšanas dienu un uzlika ministrijai pienākumu izdot jaunu administratīvo aktu attiecībā uz disciplinārsoda piemērošanu pieteicējam par disciplinārpārkāpumu, kas izpaudās kā iesnieguma sagatavošana un nosūtīšana muitas amatpersonu kolektīva vārdā, un par disciplinārpārkāpumu, kas izpaudās kā iesnieguma sagatavošana un nosūtīšana /pers. B/ vārdā. Tāpat tiesa atzina par prettiesisku ministrijas lēmumu daļā par pieteicēja saukšanu pie disciplināratbildības un disciplinārsoda piemērošanu par pārkāpumu bez darba uzdevuma, personīgos nolūkos, vācot ierobežotas pieejamības informāciju – datus par deviņu dienesta darbinieku privāto dzīvi no pieteicējam dienesta pienākumu pildīšanai piešķirtās datu bāzes un saglabājot šos datus pieteicējam lietošanā esošajā datu nesējā. Pārējā daļā pieteikums noraidīts.

[4] Administratīvā apgabaltiesa, izskatījusi lietu sakarā ar pieteicēja un dienesta kasācijas sūdzībām, pieteikumu noraidīja pilnībā. Apgabaltiesas spriedums, daļēji pievienojoties rajona tiesas sprieduma motīviem, pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[4.1] Ministrijas lēmums daļā par pieteicēja saukšanu pie disciplināratbildības un disciplinārsoda piemērošanu par pārkāpumu – bez darba uzdevuma, personīgos nolūkos, vācot ierobežotas pieejamības informāciju – datus par deviņu dienesta darbinieku privāto dzīvi no pieteicējam dienesta pienākumu pildīšanai piešķirtās datu bāzes un saglabājot šos datus pieteicējam lietošanā esošajā datu nesējā, atzīstams par prettiesisku, jo ievērojami pārkāpts pieļaujamais konkrētās disciplinārlietas ierosināšanas termiņš.

[4.2] Pieteicējs nav apstrīdējis faktu, ka strīdus iesniegumi ir atradušies pieteicēja lietošanā esošajā atmiņas kartē. Taču vienlaikus noliedz, ka sagatavojis šos iesniegumus un tos nosūtījis.

Lietā nav tiešu pierādījumu, ka pieteicējs sagatavojis un nosūtījis strīdus iesniegumus. Taču lietā konstatēto apstākļu kopums, kas balstās uz virkni netiešu pierādījumu, kuros nav konstatējamas savstarpējas pretrunas, bet kas savstarpēji papildina viens otru, ir pamats secinājumam, ka strīdus iesniegumi izveidoti pieteicēja lietošanā esošajā atmiņas kartē un ka to sagatavošanu un nosūtīšanu veicis pieteicējs. To apliecina šādi apstākļi:

1) pieteicējam nebija šķēršļu sagatavot iesniegumu muitas amatpersonu kolektīva vārdā, jo viņa rīcībā bija informācija, kurš izmeklētājs ir prasījis atstādināt muitas amatpersonas no ieņemamajiem amatiem un kādā kriminālprocesā, tostarp attiecīgo kriminālprocesu numuri;

2) analizējot strīdus iesniegumu sagatavošanas un nosūtīšanas apstākļus (failu rekvizītus, kā arī faktu, ka abi strīdus iesniegumi izsūtīti no vienas pasta nodaļas, vienā un tajā pašā datumā un ar tādu pašu pastmarku), var izdarīt netiešu secinājumu, ka abi iesniegumi sagatavoti vienā laikā un tos vienlaikus nosūtījusi viena persona;

3) no pārējā atmiņas kartes satura var izdarīt netiešu secinājumu, ka pieteicējs sistemātiski iesniedz citu personu vārdā rakstītus vai anonīmus iesniegumus.

[4.3] Failu rekvizītu saturošā informācija un fakts par sūtījumu nosūtīšanas laiku nonāk tiešā pretrunā ar pieteicēja sniegto skaidrojumu par failu nonākšanu pieteicēja lietošanā esošajā atmiņas kartē.

[4.4] Lietā nav izšķirošas nozīmes argumentam, ka atmiņas karšu izņemšanā tika pieļauti procesuāli pārkāpumi, jo lietā nav strīda, ka atmiņas kartēs tās izņemšanas brīdī bija faili ar strīdus iesniegumiem. Arī apstāklis, ka pieteicējs nav visu atmiņas kartē saglabāto failu autors vai sagatavotājs, nekādā veidā nevar mainīt iepriekš izdarīto secinājumu, ka pieteicējs ir strīdus iesniegumu sagatavotājs.

[4.5] Ministrija pamatoti secinājusi, ka pieteicēja prettiesisko darbību rezultātā ir ticis nodarīts gan būtisks personisks kaitējums, gan būtisks kaitējums valsts interesēm. Kaitējums nav novēršams, novēršot disciplinārpārkāpuma tiešās sekas, jo strīdus iesniegumu sagatavošanu un nosūtīšanu nevar padarīt par nebijušu. Tāpat ministrija pamatoti secinājusi, ka pieteicējs apzināti nepakļāvās likuma prasībām, kā rezultātā zudusi ticība viņam kā

valsts amatpersonai. Ar savām darbībām pieteicējs ir diskreditējis dienestu, mazinājis uzticību valsts pārvaldei ne tikai kopumā, bet arī mazinājis uzticību katrai no strīdus iesniegumos minētajām valsts amatpersonām, kā arī radījis uzticības zaudēšanu pieteicējam kā valsts amatpersonai. Šo uzticību nav iespējams atjaunot.

[4.6] Iestāde vērtēja abu disciplinārpārkāpumu raksturu un to radīto kaitējumu, pieteicēja vainas formu, atbildību mīkstinošos un pastiprinošos apstākļus. Abi disciplinārpārkāpumi izdarīti līdzīgos tiesiskajos un faktiskajos apstākļos, kas nozīmē, ka par katru no tiem, kaut arī pārsūdzētajā lēmumā tas tieši nav norādīts, disciplinārsods ir piemērots – atbrīvošana no amata.

Lai arī ministrija sākotnēji uzskatījusi, kas tas ir viens disciplinārpārkāpums ar divām epizodēm, ņemot vērā, ka pārkāpumi izdarīti līdzīgos tiesiskajos un faktiskajos apstākļos, un tādēļ arī, nosakot disciplinārsodu, tam ir jābūt vienādam, ministrijas kļūdai nav izšķirošas nozīmes. Ņemot vērā, ka par katru disciplinārpārkāpumu piemērojams viens un tas pats sods, soda nenoteikšana par katru pārkāpumu atsevišķi nevar ietekmēt un neietekmē pieteicējam noteikto galīgo sodu. Tā kā minētais procesuālais pārkāpums neietekmē pārsūdzēto lēmumu pēc būtības, tas nav uzskatāms par būtisku.

[4.7] Ievērojot, ka ministrijas lēmums daļā par Disciplināratbildības likuma 36.panta pirmajā daļā norādītā disciplinārpārkāpuma izdarīšanu atzīts par prettiesisku, un pieteicējam galīgais disciplinārsods noteikts pēc izdarīto disciplinārpārkāpumu kopības, piemērojot smagāko sodu – atbrīvošana no amata –, pārsūdzētā lēmuma atzīšana par prettiesisku daļā neietekmē pieteicējam noteikto galīgo disciplinārsodu – atbrīvošanu no amata. Līdz ar to nav pamata atcelt pārsūdzēto lēmumu daļā par Disciplināratbildības likuma 36.panta pirmajā daļā norādītā disciplinārpārkāpuma izdarīšanu.

[4.8] Ar pārsūdzēto lēmumu pieteicējam nav radies tiesību aizskārums, līdz ar to pieteikums ir nepamatots un noraidāms arī daļā par mantisko zaudējumu, personiskā un morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

[4.9] Valsts policijas lēmumā par kriminālprocesa izbeigšanu nav vērtēti konkrētajā lietā esošie pierādījumi, uz kuru pamata tiesa kopsakarā ar citiem lietā esošajiem pierādījumiem secināja, ka pieteicējs ir strīdus iesniegumu sagatavotājs un nosūtītājs. Atbilstoši judikatūrai apstāklis, ka nav konstatēts noziedzīga nodarījuma sastāvs, pats par sevi nav pietiekams pamats secinājumam, ka nav pamata arī personas saukšanai pie disciplināratbildības.

[4.10] Atziņa (iestādei ir aizliegts pieņemt galīgu lēmumu disciplinārlietā, kamēr nav stājies galīgais spriedums krimināllietā) Eiropas Savienības Civildienesta tiesas 2015.gada 30.jūnija spriedumā lietā Nr. F-129/14 (turpmāk – *Pierre Dybman* lieta), nav attiecināma uz konkrēto lietu, jo šajā spriedumā tiek vērtēts normatīvais regulējums, kas iekļauts Eiropas Savienības Civildienesta noteikumos (attiecas uz Eiropas Savienības institūciju darbiniekiem), kas neattiecas uz personu nodarbinātību dalībvalstīs.

[5] Pieteicējs par apgabaltiesas spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību, kas pamatota ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[5.1] Tiesa nav atklājusi un aprakstījusi Disciplināratbildības likuma 36.panta otrās daļas kvalificējošās pazīmes, kas ir obligāts priekšnoteikums šīs tiesību normas piemērošanai. Lai piemērotu šo tiesību normu, ir jākonstatē amata pienākumu, konkrēta rīkojuma vai uzdevuma nepamatota nepildīšana vai novēlota, nolaidīga vai nekvalitatīva pildīšana, kā arī disciplinārpārkāpuma rezultātā radītie zaudējumi un kaitējums, konkrēts to apmērs.

[5.2] Pārsūdzētais spriedums ir pretējs Senāta judikatūrai par disciplinārsoda noteikšanu par vairākiem pārkāpumiem. Novērtējot pārkāpumus un nosakot soda veidu, apgabaltiesa faktiski pieņēmusi lēmumu valsts pārvaldes vietā, tādējādi pārsniedzot savas kompetences robežas.

[5.3] Nevērtējot kriminālprocesa materiālus – rakstītā teksta lingvistiskās ekspertīzes atzinumu un eksperta atzinumu par bioloģiskās DNS veikšanu –, kā arī nesniedzot atbildes uz vairākiem pieteicēja apelācijas sūdzībā izteiktajiem argumentiem, tiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 5.pantu, 14.[1]pantu, 103.panta otro daļu, 149.pantu, 154.pantu.

[5.4] Atmiņas kartēm nav pierādījuma nozīmes, jo to izņemšanas brīdī netika noteikts tajās esošais datu apjoms. Izņemtās atmiņas kartes netika iepakotas un nodrošinātas, līdz ar to visu laiku bijušas brīvi pieejamas jebkuram Finanšu policijas pārvaldes darbiniekam, kurš varēja tajās veikt datu ievietošanu, papildināšanu, labošanu, kā arī veikt manipulācijas ar failu rekvizītiem. Nevērtējot, cik pieļaujami un attiecināmi uz lietu var būt šādi iegūti pierādījumi, apgabaltiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 150. un 151.pantu.

[5.5] Apgabaltiesa, vērtējot rajona tiesas spriedumu daļā, kas apelācijas kārtībā netika pārsūdzēts, pārsniegusi savas kompetences robežas un pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 9.pantā noteikto patvaļas aizlieguma principu.

[5.6] Apgabaltiesa nepamatoti atteikusies uz izskatāmo lietu attiecināt *Pierre Dybman* lietā izteiktās atziņas. Izskatāmajā lietā ir nozīme principa „disciplinārlieta ir atkarīga no kriminālprocesa" vērtējumam.

[6] Ministrija un dienests iesniedza paskaidrojumus, kuros norāda, ka pieteicēja kasācijas sūdzība ir nepamatota.

Motīvu daļa

[7] Kasācijas sūdzībā nav izteikti argumenti par spriedumu daļā, kurā atzīts par prettiesisku ministrijas lēmums daļā par pieteicēja saukšanu pie disciplināratbildības un disciplinārsoda piemērošanu par pārkāpumu – bez darba uzdevuma, personīgos nolūkos, vācot ierobežotas pieejamības informāciju – datus par deviņu dienesta darbinieku privāto dzīvi no pieteicējam dienesta pienākumu pildīšanai piešķirtās datu bāzes un saglabājot šos datus pieteicējam lietošanā esošajā datu nesējā. Līdz ar to Senāts pārsūdzēto spriedumu šajā daļā nevērtē.

[8] Senātam izskatāmajā lietā jāpārbauda, vai tiesa pareizi piemērojusi tiesību normas, atzīstot, ka iestāde pamatoti noteikusi pieteicējam disciplinārsodu – atbrīvošana no amata – par disciplinārpārkāpumiem, kas izpaudušies tādējādi, ka pieteicējs, slēptā veidā uzdodoties par muitas darbinieku kolektīvu un izmantojot svešu identitāti (/pers. B/), sagatavojis valsts amatpersonām un iestādēm izdomātus, apzināti nepatiesus un dienesta darbinieku, kā arī Nodarbinātības valsts aģentūras darbinieces godu un cieņu aizskarošus iesniegumus.

[9] Disciplinārsods pieteicējam piemērots, pamatojoties uz Disciplināratbildības likuma 36.panta otro daļu. Minētā tiesību norma paredz, ka par disciplinārpārkāpumu (amata pienākumu, konkrēta rīkojuma vai uzdevuma nepamatotu nepildīšanu vai novēlotu, nolaidīgu vai nekvalitatīvu pildīšanu, tajā skaitā tiesību aktiem neatbilstošu rīcību ar finanšu līdzekļiem), ja tā dēļ valstij vai personai nodarīts būtisks mantisks zaudējums vai valsts interesēm būtisks kaitējums, vai personai būtisks personisks kaitējums, samazina mēnešalgu uz laiku no trim mēnešiem līdz vienam gadam, ieturot līdz 20 % no mēnešalgas, pazemina amatā uz laiku līdz trim gadiem, atbrīvo no amata vai atbrīvo no amata bez tiesībām vienu gadu pretendēt uz amatu valsts pārvaldē.

Minētajā tiesību normā paredzētajam disciplinārpārkāpumam ir salikts sastāvs. Proti, tajā ir paredzēta atbildība par rīcību, ja šīs rīcības rezultātā iestājušās normā noteiktās kaitīgās sekas. Lai sauktu pie atbildības saskaņā ar šo normu, jānoskaidro, vai pieteicējs veicis prettiesisku rīcību. Secīgi jāpārbauda, vai tās rezultātā nodarīts būtisks kaitējums un kāda ir pieteicēja attieksme pret izdarīto (sal. *Tiesu prakse lietās par valsts dienestu. 2007-2105. Tiesu prakses apkopojums. Augstākā tiesa, 2015, 77.lpp. Pieejams: http://at.gov.lv/lv/judikatura/tiesu-prakses-apkopojumi/administrativajas-tiesibas/*).

Izskatāmajā lietā nav tipiski šīs tiesību normas piemērošanā, ka runa ir par rīcību, kas nav veikta, tiešā veidā pildot amata pienākumus, lai gan tieši

par amata pienākumu nekvalitatīvu pildīšanu ir piemērots disciplinārsods. Pieteicējs uz šādu, pieteicējaprāt, nepareizu normas interpretāciju norādījis kasācijas sūdzībā. Tomēr Senāts uzskata, ka iestāde un tiesa ir piemērojušas pareizo normu.

Kā jau teikts, Disciplināratbildības likuma 36.pants paredz disciplināratbildību par amata pienākumu nepildīšanu. Šaurākā nozīmē ar amata pienākumiem tiek saprasti tiešie darba pienākumi, kas paredzēti ierēdņa amata aprakstā. Tomēr nevajag aizmirst, ka ierēdņa pamatpienākumus paredz arī Valsts civildienesta likums. Amata pienākumu izpilde nekādā veidā nav veicama, neievērojot plašāko tiesisko ietvaru attiecībā uz prasībām jebkura ierēdņa darbībai.

Valsts civildienesta likuma 15.panta pirmās daļas 2.punkts paredz jebkura ierēdņa lojalitāti Latvijas Republikai un tās Satversmei. Panta otrā daļa paredz, ka ierēdnis amata pienākumu izpildes laikā un ārpus tā ar savu rīcību nedrīkst diskreditēt sevi, iestādi un valsti. Pirmās daļas 3.punkts noteic ierēdņa pienākumu ievērot Ministru kabineta noteiktos ierēdņa uzvedības principus. Laika periodā, kas ir aktuāls izskatāmajā lietā, spēkā bija Ministru kabineta 2001.gada 9.janvāra instrukcija Nr. 1 „Ierēdņa uzvedības principi", kura 2.punktā bija postulēts princips, ka ierēdnis uzvedas tā, lai tiktu vairota sabiedrības uzticība valsts pārvaldei. No šīm normām ir nepārprotami secināms pašsaprotamais – ierēdnis tiek uztverts kā valsts daļa, līdz ar to ierēdņa uzvedība arī plašākā kontekstā, ne tikai tiešo pienākumu izpildē, var tikt asociēta ar valsts rīcību kopumā. Reglamentējot prasības ierēdņiem, šis aspekts ņemts vērā. Attiecīgi prasību neizpilde aplūkojama disciplinārās atbildības kontekstā.

Izskatāmajā lietā konstatēta anonīmu iesniegumu rakstīšana un sūtīšana dažādām valsts institūcijām, medijiem. Ņemot vērā, ka iesniegumu saturs attiecas uz iestādi, kurā pieteicējs strādā, nevar apgalvot, ka šāda rīcība ir uzskatāma par personas privātu rīcību ārpus darba laika. Iesniegumu saturs norāda uz attiecībām darba vietā. Līdz ar to ir pamatoti runāt par pieteicēja kā ierēdņa rīcību viņa ierēdņa statusa un veicamo pienākumu kontekstā. Un, kā jau iepriekš teikts, Disciplināratbildības likuma 36.panta izpratnē ar amata pienākumiem ir saprotami ierēdņa pienākumi to plašākajā nozīmē.

[10] Attiecībā uz apgabaltiesas veikto faktisko apstākļu novērtējumu Senāts atzīst par pierādītu tiesas secinājumu, ka tieši pieteicējs ir strīdus iesniegumu sagatavotājs un nosūtītājs. Spriedumā pamatoti secināts, ka uz to norāda lietā iegūtie netiešie pierādījumi, kuros nav konstatējamas savstarpējas pretrunas, bet kas savstarpēji papildina viens otru. Proti, tas, ka gan /pers. B/ vārdā parakstītais iesniegums, gan muitas amatpersonu kolektīvais iesniegums izsūtīti no vienas pasta nodaļas, vienā un tajā pašā datumā un ar tādu pašu pastmarku; tas, ka pieteicējs, ņemot vērā ieņemamo amatu, zināja visu par attiecīgo muitas amatpersonu kriminālprocesiem; citi atmiņas kartē konstatētie dokumenti, kas varētu liecināt, ka pieteicējs sistemātiski iesniedz citu personu vārdā rakstītus vai anonīmus iesniegumus.

Tiesa pamatoti fakta konstatācijai par šādu pieteicēja veiktu prettiesisku rīcību izmantojusi netiešus pierādījumus. Senāts atzīst, ka tie savā kopumā veido pārliecinošu pamatu slēdzienam par minētā fakta pastāvēšanu. Respektīvi, secinājums, ka pieteicējs veicis prettiesiskas darbības, sagatavojot un nosūtot strīdus iesniegumus, izmantojot citu personu identitātes, veikts no visa lietā noskaidroto apstākļu un esošo pierādījumu kopuma, nevis tikai, piemēram, ar lietā iegūto informāciju par to, kad izveidoti strīdus iesniegumu faili, kad tie pēdējo reizi rakstīti un kad tiem pēdējo reizi piekļūts. Kasācijas sūdzībā norādītais, ka Finanšu policijas pārvaldes darbinieki varēja veikt manipulācijas ar pieteicējam izņemtajām atmiņas kartēm, tostarp failu rekvizītiem, ir vienīgi pieteicēja subjektīvs pieņēmums, varbūtība, kurai lietas materiālos nav atrodams pamatojums.

Tāpat attiecībā uz prettiesiskas rīcības fakta konstatāciju nav pamatoti kasācijas sūdzībā norādītie iebildumi, ka apgabaltiesa, neizprasot un nevērtējot kriminālprocesa materiālus – rakstītā teksta lingvistiskās ekspertīzes atzinumu un eksperta atzinumu par bioloģiskās DNS veikšanu –, kā arī nesniedzot atbildes uz vairākiem pieteicēja apelācijas sūdzībā izteiktajiem argumentiem, pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 5.pantu, 14.[1]pantu, 103.panta otro daļu, 149.pantu un 154.pantu. Tiesai nav pienākuma atbildēt uz pilnīgi visiem lietas dalībnieku izteiktajiem argumentiem, vien tiem, kuriem ir būtiska nozīme lietā. Tāpat arī pierādījumus tiesa iegūst, ja ir objektīvi redzams, kas vēl ir nepieciešams lietas objektīvai izspriešanai. Gadījumā, ja visi apstākļi ir noskaidroti, lai izspriestu lietu, kā arī tiesa tos pienācīgi izvērtējusi, tas, ka tiesa nav uzskatījusi par nepieciešamu vēl vākt papildu pierādījumus, nevar tikt uzskatīts par pārkāpumu (*Senāta 2016.gada 27.maija lēmuma lietā Nr. SKA-859/2016 (A420490412) 9.punkts*). Senāts secina, ka apgabaltiesa ir pamatojusi, kāpēc lietā ir pierādīts, ka tieši pieteicējs ir strīdus iesniegumu sagatavotājs un nosūtītājs, un lietā iegūtie pierādījumi šā fakta konstatācijai ir pietiekami. Tāpat tiesa spriedumā pamatojusi, kāpēc lēmumā par kriminālprocesa izbeigšanu konstatētais, proti, ka izmeklēšanas laikā netika gūts apstiprinājums pieņēmumam, ka apzināti nepatieso muitas amatpersonu kolektīvo iesniegumu izsūtījis tieši pieteicējs, nav attiecināms uz izskatāmo administratīvo lietu. Pirmkārt, tiesa pamatoti konstatējusi, ka policijas lēmumā par kriminālprocesa izbeigšanu nav vērtēti konkrētajā lietā esošie pierādījumi, uz kuru pamata tiesa kopsakarā ar citiem lietā esošajiem pierādījumiem secināja, ka pieteicējs ir strīdus iesniegumu sagatavotājs un nosūtītājs. Otrkārt, tiesa pamatoti atsaukusies uz judikatūru, atbilstoši kurai apstāklis, ka nav konstatēts noziedzīga nodarījuma sastāvs, pats par sevi nav pietiekams pamats secinājumam, ka nav pamata arī personas saukšanai pie disciplināratbildības. Tie ir divi patstāvīgi juridiskās atbildības veidi ar atšķirīgiem mērķiem, kas viens otru neizslēdz (*Senāta 2016.gada 8.aprīļa sprieduma lietā Nr. SKA-119/2016 (A420332413) 9.punkts*).

[11] Tomēr tādā lietā kā šī būtiski ir ne tikai konstatēt, ka konkrētā persona ir bijusi anonīmu iesniegumu autore un nosūtītāja. Tikpat svarīgi ir izvērtēt iesniegumu saturu. Jo tikai pēc satura izvērtēšanas, apstākļu noskaidrošanas attiecībā uz iesniegumos minēto un personas rīcības motīviem var rast galīgo atbildi par disciplinārpārkāpuma esību un attiecīgā soda pamatotību.

[12] Izskatāmajā lietā muitas amatpersonu kolektīva vārdā rakstītajā 2016.gada 19.marta iesniegumā, kurš adresēts Ministru prezidentam, ģenerālprokuroram, tiesībsargam, valsts kontrolierei un valsts SIA „Latvijas Televīzija" žurnālistam, pausta informācija par vairākām dienesta augsta līmeņa amatpersonām, kuras esot pieprasījušas kukuli no dienesta Muitas pārvaldes amatpersonām, bet, to nesaņemot, esot izmantojušas dienesta stāvokli un uzsākušas muitas darbinieku vajāšanu. Savukārt /pers. B/ vārdā rakstītajā 2016.gada 17.aprīļa iesniegumā Nodarbinātības valsts aģentūras direktorei pausta informācija par tā brīža dienesta Finanšu policijas pārvaldes direktora laulāto.

No strīdus iesniegumu satura var secināt, ka ar tiem tiek ziņots par iespējamiem pārkāpumiem, kas acīmredzami saistīti ar svarīgu sabiedrības interešu iespējamu aizskārumu. Senāts uzskata, ka anonīms iesniegums, ar kuru tiek ziņots par iespējamu svarīgu sabiedrības interešu aizskārumu, pats par sevi nenoved pie secinājuma par amata pienākumu nekvalitatīvu pildīšanu, kas turklāt rada būtisku aizskārumu valstij, iestādei vai būtisku personisku kaitējumu personai, par kuru tiek ziņots. Tiesai ir jāsniedz vispusīgs lietas faktisko apstākļu novērtējums un jāiedziļinās strīdus iesniegumu saturā pēc būtības.

[13] To, ka strīdus iesniegumu sagatavošanas un nosūtīšanas rezultātā ir nodarīts būtisks kaitējums, apgabaltiesa pamatojusi ar ministrijas secināto, ka pieteicēja rīcības rezultātā vairota neuzticība gan dienestam kā valsts pārvaldes institūcijai, gan individuāli katrai no iesniegumā minētajām valsts amatpersonām. Apgabaltiesa vispārīgi norādījusi, ka ministrijas sniegtā informācija liecina, ka muitas amatpersonu kolektīvajā iesniegumā minētie fakti par dienesta amatpersonu noziedzīgajam darbībām ir nepatiesi un diskreditējoši, līdz ar to ticis apkaunots šo personu vārds, gods, cieņa un reputācija, kas būtiski negatīvi var ietekmēt viņu turpmākās attiecības ar citām personām, spēju darboties profesionālajā vidē, stāvokli sabiedrībā un turpmākās karjeras iespējas. Tāpat tiesas spriedumā vispārīgi atzīts par pamatotu ministrijas secinātais, ka pieteicējs apzinājās savas rīcības prettiesisko dabu, kā arī šo

prettiesisko darbību sekas un vēlējās šo seku iestāšanos. Tiesa secināja, ka, nosakot disciplinārsodu, ņemts vērā disciplinārpārkāpumu raksturs, pieteicēja amata pienākumu nozīme (specifika), uzticības zudums, nodoms, kā arī tas, ka ir nodarīts būtisks kaitējums valsts interesēm un būtisks personisks kaitējums personai. Tiesa konstatēja, ka ministrija nav konstatējusi atbildību mīkstinošus vai pastiprinošus apstākļus.

Senāts minēto apgabaltiesas motīvu sakarā norāda, ka tiesai nav pietiekami tikai vispārīgi atsaukties uz iestādes konstatētajiem apstākļiem vai lietā esošajiem pierādījumiem. Tiesai ir jāsniedz savs vērtējums par to, kāda ir šo apstākļu vai pierādījumu nozīme lietā, kāpēc konkrēti fakti par kaut ko liecina vai neliecina, lai personai, kura lasa tiesas nolēmumu, būtu saprotams, kā un kāpēc tiesa konkrētajos apstākļos izdarījusi konkrētus secinājumus. Tāpēc konstatēto apstākļu un pierādījumu uzskaitījums bez tam sekojošas analīzes un novērtējuma pats par sevi neveido pienācīgu tiesas sprieduma pamatojumu (sal. *Senāta 2018.gada 22.jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-108/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0622.A420299713.2.S) 7.punkts*).

Šajā sakarā atzīstams, ka tiesa nepamatoti nav plašāk vērtējusi, kāpēc strīdus iesniegumi izskatāmajā gadījumā nav vērtējami kā tādi, ar kuriem tiešām tiek ziņots par iespējamiem pārkāpumiem, kas saistīti ar svarīgu sabiedrības interešu iespējamu aizskārumu. Šajā ziņā informācija primāri iegūstama no pieteicēja, viņa norādītajiem pierādījumiem. Ir arī analizējams iesniegumu saturs. Iesniegumos norādītais, piemēram, cik plaši un argumentēti pamatoti galvenie apgalvojumi par kukuļošanu un darbinieku vajāšanu, ir pamats attiecīga secinājuma izdarīšanai. Tāpat tiesa var skaidrot pieteicēja rīcības motīvus, kas bijuši šāda satura iesniegumu sagatavošanas un nosūtīšanas pamatā, piemēram, personīgs aizvainojums vai naids.

Ņemot vērā, ka tiesa spriedumā nav vispusīgi atklājusi to pierādījumu saturu, kas norāda uz strīdus iesniegumos atklātās informācijas nepatiesumu, tās secinājums, ka ir noticis disciplinārpārkāpums, kura rezultātā ir nodarīts būtisks kaitējums, ir pārāk vispārīgs un nav atzīstams par lietā pierādītu. Šāds tiesas pieļauts pārkāpums pierādījumu novērtēšanas procesā ir būtisks, jo, iespējams, varēja novest tiesu pie nepareizas atziņas, ka iestāde pieņēmusi tiesisku lēmumu.

[14] Ievērojot iepriekš konstatētos apstākļus, Senāts atzīst, ka apgabaltiesa ir pieļāvusi Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmās daļas pārkāpumu, jo nav vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudījusi lietā pierādījumus. Tādējādi apgabaltiesas spriedums atceļams un lieta nododama atkārtotai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

[15] Atbildot uz kasācijas sūdzības argumentu par galīgā soda noteikšanu par vairākiem pārkāpumiem, norādāms turpmāk minētais.

Disciplināratbildības likuma 12.panta trešajā daļā noteikts: ja ierēdnis ir izdarījis divus vai vairākus disciplinārpārkāpumus, disciplinārsods tiek noteikts par katru disciplinārpārkāpumu, bet galīgo sodu nosaka pēc izdarīto disciplinārpārkāpumu kopības, piemērojot smagāko sodu. Izskatāmajā gadījumā ministrijas lēmumā nav noteikti sodi par katru pārkāpumu atsevišķi (proti, par 2016.gada 19.marta iesnieguma sagatavošanu un nosūtīšanu muitas amatpersonu kolektīva vārdā un par 2016.gada 17.aprīļa iesnieguma sagatavošanu un nosūtīšanu /pers. B/ vārdā).

Apgabaltiesa šo iestādes pieļauto procesuālo pārkāpumu atzina par nebūtisku, jo tas neietekmē ministrijas lēmumu pēc būtības. Apgabaltiesa atzina, ka, nosakot disciplinārsodu, iestāde ir vērtējusi abu disciplinārpārkāpumu raksturu, radīto kaitējumu, pieteicēja vainas formu, atbildību mīkstinošos un pastiprinošos apstākļus, abi disciplinārpārkāpumi izdarīti līdzīgos tiesiskajos un faktiskajos apstākļos, līdz ar to par katru no tiem, kaut arī ministrijas lēmumā tas tieši nav norādīts, disciplinārsods ir piemērots – atbrīvošana no amata. Ņemot vērā, ka par katru disciplinārpārkāpumu piemērojams viens un tas pats sods, soda nenoteikšana par katru pārkāpumu atsevišķi nevar ietekmēt un neietekmē pieteicējam noteikto galīgo sodu. Savukārt pieteicējs uzskata, ka apgabaltiesa, izdarot minētos secinājumus, ir nepamatoti atkāpusies no judikatūras par disciplinārsoda noteikšanu par vairākiem pārkāpumiem, kā arī, novērtējot pārkāpumus un noteicot soda veidu, faktiski pieņēmusi lēmumu valsts pārvaldes vietā, tādējādi pārsniedzot savas kompetences robežas.

Parasti iestādes, pieņemot lēmumus disciplinārlietās, rīkojas atbilstoši Disciplināratbildības likuma 12.panta trešajai daļai un nosaka sodu par katru pārkāpumu atsevišķi, lēmuma beigās nosakot galīgo sodu. Tiesu praksē atzīts, ka šādā gadījumā, atkrītot vienam vai vairākiem pārkāpumiem, tiesa var atcelt iestādes lēmumu daļā un noteikt galīgo sodu, ņemot vērā iestādes lēmumā ietvertos soda veidus par katru disciplinārpārkāpumu (*Senāta 2016.gada 8.aprīļa sprieduma lietā Nr. SKA-119/2016 (Nr.A420332413) 11.punktu*).

Lemjot, vai lietderīgi un atbilstoši procesuālās ekonomijas principam ir atcelt tādu iestādes lēmumu, ar kuru par vairākiem disciplinārpārkāpumiem piemērots viens disciplinārsods, jāpiešķir nozīme tam, vai abi disciplinārpārkāpumi izdarīti līdzīgos tiesiskajos un faktiskajos apstākļos. Ja lietā var pārliecinoši secināt, ka disciplinārpārkāpumi izdarīti līdzīgos tiesiskajos un faktiskajos apstākļos, pienākuma uzlikšana iestādei novērst šāda rakstura procesuālu pārkāpumu ir vien formalitāte, kas rezultātā tāpat nekādi nevar ietekmēt personai noteikto galīgo sodu.

[16] Visbeidzot Senāts atzīst, ka apgabaltiesa, secinot, ka rajona tiesas spriedums pārsūdzēts pilnā apjomā, nav pārsniegusi savas kompetences robežas vai pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 9.pantā noteikto patvaļas aizlieguma principu.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 302.panta pirmajai daļai apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās. Ministrija apelācijas sūdzībā lūgusi atcelt rajona tiesas spriedumu pieteikuma apmierinātajā daļā. Līdz ar to, lai arī ministrijas apelācijas sūdzībā nebija ietverti konkrēti argumenti par rajona tiesas spriedumu daļā, kurā ministrijas lēmums atzīts par prettiesisku daļā par pieteicēja saukšanu pie disciplināratbildības par pārkāpumu, kas izpaudies kā ierobežotas pieejamības informācijas vākšana un saglabāšana personīgiem nolūkiem no pieteicējam dienesta pienākumu pildīšanai piešķirtās datu bāzes, apgabaltiesai tāpat bija jāvērtē visa lieta vēlreiz pēc būtības (ņemot vērā arī pieteicēja apelācijas sūdzību par rajona tiesas spriedumu pieteikuma noraidītajā daļā).

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.[1]panta pirmās daļas 1.punktu, 348.panta pirmās daļas 2.punktu un 351.pantu, Senāts

nosprieda

Atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2018.gada 20.novembra spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.
Atmaksāt /pers. A/ drošības naudu 70 *euro*.
Spriedums nav pārsūdzams.

D. Mita N. Salenieks L. Slica